

LLIBRET D'INTERCANVI

Estada a Menorca

6-13 maig 2023

IES JOSEP M.
QUADRADO, CIUTADELLA

<https://bit.ly/3NxLy1E>

Presentació

En nom de tota la comunitat educativa de l'IES Josep Maria Quadrado, us vull donar la benvinguda al primer intercanvi del projecte Pirena-Thalassa a Menorca, un projecte que a causa de la situació sanitària viscuda no es va poder estrenar fa tres anys i que enguany inauguram amb especial il·lusió.

Avui ens retornau la visita que l'alumnat i el professorat de l'IES Josep M. Quadrado us va fer el passat mes de març. Va ser una setmana de convivència que va deixar una gratíssima impressió a tothom que hi va participar. Per açò, esperam que aquests dies que passareu amb nosaltres siguin igual de gratificants.

Us convidam a descobrir la nostra ciutat, Ciutadella, i la nostra illa, Menorca. Caminant pel Camí de Cavalls i per altres camins, descobrireu la riquesa paisatgística, cultural i patrimonial que els menorquins i les menorquines volem conservar i mostrar a tothom que ens visita.

Per aquest motiu, us hem preparat un complet programa de rutes, visites i activitats que esperam que siguin del vostre gust. Trobareu la informació completa i altres dades d'interès sobre Menorca en aquest llibret.

Que aquesta setmana de vivències compartides, gaudint de l'amistat i de la natura, sigui un estímul per continuar mantenint aquest programa d'intercanvi entre Ciutadella i El Pont de Suert en anys successius.

Sigueu benvinguts i benvingudes i gaudiu de la vostra estada a Menorca.

Miquel Àngel Casanovas Camps
Director de l'IES Josep Maria Quadrado

Index

Objectius	2
Resum de les activitats	3
Jornada 1	4
La conservació de les platges	4
Menorca Reserva de Biosfera	7
El caiac	10
Jornada 2	11
El far de Cavalleria i el port de Sa Nitja	11
Flora i Fauna de Menorca	13
Tècnica de <i>windsurf</i> i vela	16
Jornada 3	17
Recorregut per Ciutadella i festes de Sant Joan	18
Els llocs de Menorca	23
Torres de defensa de Menorca	24
Jornada 4	25
Conservació del Medi Natural. Bivac.	25
Menorca Talaiòtica	26
El Camí de Cavalls	28
Jornada 5	29
La geologia de Menorca i els barrancs	29
Els sectors productius de Menorca	31
Contaminació a la Mediterrània	34
Horaris aproximats	36
Les cròniques (estada al Pont de Suert)	40

Objectius

Lingüístic

Conèixer la realitat lingüística del català. Reconèixer les diferències de vocabulari/terminologia com a riquesa cultural.

Valorar l'entorn

Conèixer i donar a conèixer l'entorn natural, paisatgístic i cultural de Menorca i del Pont de Suert (Lleida).

Esportiu i salut

Conèixer la muntanya i la mar com a centre d'interès que ens ajuda a millorar la nostra mobilitat, sostenibilitat, autonomia, salut...

Ciutadà

Conèixer i prendre consciència de les preocupacions ciutadanes de cada territori.

Convivència

Millorar la convivència entre iguals, la capacitat d'adaptació a noves realitats, la capacitat de fer feines collaboratives i l'autoestima fent possibles reptes difícils.

Resum de les activitats

dilluns

MATÍ

Jornada de caiac
Ruta pel Parc Natural de
s'Albufera des Grau i platja
Tamarells del nord

CAPVESPRE

Visita a "La Gola" i l'enclusa
del Parc Natural de
s'Albufera des Grau
Observació d'aus

dimarts

MATÍ

Jornada nàutica: pràctica de
windsurf i vela lleugera a
Fornells

CAPVESPRE

Ruta fins al Far de Cavalleria
Visita al port de Sa Nitja

dimecres

MATÍ

Jornada nàutica: Pràctica de
windsurf i vela lleugera a
Fornells

CAPVESPRE

Visita a la torre de Fornells
Visita a una explotació
ramadera

dijous

MATÍ

Visita al poblat de Sant Agustí
Ruta fins a cala Trebalúger
Dinar a la platja

CAPVESPRE

Ruta fins a Macarella
Activitats esportives i populars
Sopar i bivac a la platja

divendres

MATÍ

Ruta fins a Son Saura
Taller de busseig amb tub i
jocs a la platja

CAPVESPRE

Acte de cloenda i sopar
Vetllada "discotequera"

La conservació de les platges

Lena Florit Tejero

Les platges són entorns naturals molt sensibles i de les persones depèn, en gran mesura, la seva conservació.

Si vas a la platja i portes menjar i beguda, utilitza envasos i coberts reutilitzables.

Diposita els residus que generis en els contenidors situats fora de la platja i, si no n'hi ha, emporta-te'ls fins a trobar-ne uns.

Si fumes, guarda les burilles, no són biodegradables i poden romandre fins a 5 anys a la platja! Usa bronzejadors o protectors solars resistents a l'aigua i biodegradables i espera una mica abans de banyar-te. Contràriament, es dilueixen en l'aigua i contaminen el mar.

Si vas amb la teva mascota, no oblidis recollir els seus excrements i, si la portes amb tu a les platges autoritzades, fes-ho amb respecte per les altres persones.

Que el teu record de Menorca no sigui una pedra o agafar sorra de la platja. Gra a gra es construeix una platja i gra a gra la destruïm.

Fer munts de pedres perjudica la flora, la fauna i distorsiona el paisatge; ajuda'ns a conservar-lo en el seu estat natural.

Els peixos i les aus aquàtiques cerquen el seu aliment i mantenen l'equilibri. No els donis menjar.

L'extracció del fang erosiona els penyals i posa en perill l'ecosistema de les platges.

Deixa el cotxe a les zones habilitades i accedeix a la platja a través dels camins traçats. Evita caminar per les dunes.

La platja és el mitjà on habiten molts éssers vius. Gaudeix observant-los, però deixa que facin el seu camí, evita tocar-los o treure'ls de l'aigua i, sobretot, no te'ls emportis de record!

Neteja't els peus, sacseja les tovalloles, la roba i altres pertinences que hagi portat, la sorra pertany a la platja!

L'aigua és un bé escàs. Roman el temps just a les dutxes de la platja i evita utilitzar sabó.

Si navegues, utilitza les boies de fondeig i evita usar l'àncora sempre que puguis. Si ho fas, tria zones en les quals no hi hagi plantes de posidònia. La seva existència contribueix a la creació de la sorra i evita que desapareguin les platges.

Pots ser la veu de la platja! Comparteix, explica, recomana o suggereix altres persones com cuidar-la i protegir-la.

Diverteix-te, gaudeix de les ones, camina per la vorera... i mira la platja des d'un altre punt de vista.

QUINA FINALITAT TÉ CONSERVAR LES PLATGES?

Menorca compta amb una biodiversitat molt grossa, cosa que fa que tingui uns paisatges espectaculars. Per això i perquè Menorca és una illa molt turística i tothom té el dret de gaudir de les meravelloses vistes i paisatges de l'illa en l'estat més net és important conservar les platges netes.

La finalitat de conservar les platges de Menorca és garantir que les platges continuïn sent ecosistemes ben conservats i polits.

FORMACIÓ DE LES PLATGES

L'origen de l'arena de les platges és fonamentalment marí, ja que la major part de l'arena prové de la mateixa erosió geològica que pateix l'illa i també de restes d'esquelets d'organismes marins que són rics en calci.

Menorca és una illa. Per això és molt comú trobar platges a cada costat, ja que està rodejada de mar.

PARTS D'UNA PLATJA

En una platja hi ha arena i mar, però a l'arena i a l'aigua també hi ha altres elements:

A l'arena podem trobar:

- Algues. Són posidònia fora de l'aigua, una planta molt important per a la conservació de les platges.
- Dunes.
- Copinyes o closques que provenen de la mar.

A l'aigua podem trobar:

- Posidònia.
- Diverses espècies submarines.
- Gavines, però també les pots trobar fora.

ELS PERILLS AMBIENTALS I LA CONTAMINACIÓ DE LES PLATGES

En la conservació de les platges hi ha molts de perills. Un dels principals és l'acumulació de residus a les platges, els que les mateixes platges generen o els que provenen de la mar perquè els humans hem fet que arribessin allà.

Els elements contaminants que hem d'eliminar de les platges són:

- Plàstics.
- Residus i restes de menjar.
- Llaunes i vidres.
- Qualsevol mena d'utensili de pesca.
- Fems.

IMPORTÀNCIA DE LA ZONA DUNAR

Els sistemes dunars són acumulacions de sorra que se situen a la part seca de la platja i formen un ecosistema terrestre que conté una important flora i una fauna característica.

Menorca compta amb 20 camps de dunes aproximadament, però, encara que conserva la majoria dels seus sistemes dunars, n'ha perdut alguns a causa de la urbanització costanera, com la de les platges de Son Xoriguer, Cala en Bosch i Punta Prima.

Les dunes són un element dinàmic del paisatge de la platja. La vegetació és molt important per a la generació de la duna. D'una banda, disminueix la velocitat del vent i la seva capacitat de transport i, d'altra, les plantes intercepten els grans i afavoreixen la seva sedimentació a la vegada que doten la duna d'estructura.

EL PAPER DE LA POSIDÒNIA OCEÀNICA

Posidònia morta

La posidònia és una planta fonamental per als ecosistemes costaners del mar Mediterrani. Les praderies submarines són refugi d'una gran biodiversitat, actuen com a fàbrica d'arena, protegeixen la línia de costa de l'erosió i contribueixen a disminuir el canvi climàtic amb l'absorció i emmagatzemament de carboni.

Les fulles mortes d'aquesta planta, quan arriben a la costa amb els corrents i les onades, també són de gran importància, ja que protegeixen l'arena de les platges dels temporals i aporten matèria orgànica a la vegetació dunar. Per tot això, aquesta planta compta amb un gran grau de protecció.

Conscients de la importància d'aquesta planta marina, la Reserva de Biosfera de Menorca ha estat pionera en la gestió de platges des de l'any 2000. Es compta amb un sistema de classificació de les platges en funció de si es tracta de platges urbanes, naturals amb accés o naturals.

D'aquesta manera, tan sols es permet la retirada de posidònia durant la temporada turística a les platges urbanes i a algunes platges naturals amb accés de manera puntual: en total 28 platges de les 130 que hi ha a l'illa.

Es vol aconseguir eliminar tots els residus de les platges, ja siguin els que les platges generen o els que provenen de la mar que els humans hem fet que arribessin allà.

Un element que ajuda a tenir les platges ben "tupides" d'arena és la posidònia, una planta marina que protegeix la línia de costa de l'erosió i contribueix a disminuir el canvi climàtic amb l'absorció i emmagatzemament de carboni. A més, aquesta protegeix les platges dels temporals, per la qual cosa convé no retirar-la.

Retirada de posidònia

Menorca Reserva de Biosfera

Aina Camps Juaneda
Amanda Moreno Fernández

Les reserves de biosfera són territoris reconeguts internacionalment des de l'any 1971 pel programa Home i Biosfera-MAB de la UNESCO. A les reserves l'activitat humana es desenvolupa de forma compatible amb la conservació dels recursos naturals i del patrimoni cultural.

El seu principal objectiu és establir una base científica per a la millora de les relacions entre les persones i el seu entorn.

Actualment, hi ha 669 reserves a més de 120 països.

DATES DE LA DECLARACIÓ DE MENORCA RESERVA DE BIOSFERA

La UNESCO va declarar Menorca com a Reserva de Biosfera el 7 d'octubre del 1993, a causa de l'alt grau de compatibilitat aconseguit entre el desenvolupament de les activitats econòmiques, el consum de recursos i la conservació d'un patrimoni i d'un paisatge que ha mantingut, i seguirà mantenint, una qualitat excepcional.

Menorca és un territori intensament humanitzat, amb un paisatge rural tradicional molt ric. Té una notable diversitat d'hàbitats mediterranis, on viuen espècies animals i plantes exclusives de l'illa, algunes de les quals estan en perill d'extinció.

El 19 de juny de 2019, el Consell Internacional de Coordinació del Programa sobre l'Home i la Biosfera de la UNESCO, va aprovar l'ampliació de la Reserva de Biosfera de Menorca, que va passar de tenir 71.191 ha a 514.485 ha totals de territori reconegut.

QUÈ REPRESENTA AQUESTA DECLARACIÓ?

Els objectius de Menorca Reserva de Biosfera són:

- Fomentar els seus valors naturals i culturals com un dels seus motors de desenvolupament i promoure un ús compatible amb la seva conservació.
- Aconseguir un desenvolupament econòmic i social, que afavoreixi l'economia circular, verda i social.
- Convertir-la en un lloc d'aprenentatge, innovació i experimentació al voltant de la sostenibilitat, amb la participació i la implicació de tota la comunitat.
- Aconseguir la coordinació i cooperació dels agents socials, econòmics, públics i privats, per avançar, conjuntament, cap a un desenvolupament sostenible.
- Treballar per a una societat i economia més autosuficient en l'ús de recursos i d'energia.

ESPAIS PROTEGITS DE MENORCA

De l'espai protegit de Menorca diferenciam entre la part marina i la terrestre.

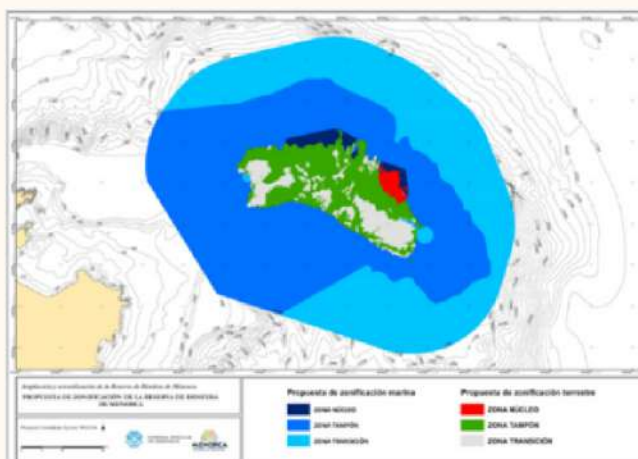
Dividim els espais protegits de Menorca en tres zones segons el seu grau de protecció: les zones nucli, les zones d'amortiment i les zones de transició.

RESERVA DE BIOSFERA DE MENORCA: ÀREA MARINA

Menorca és actualment la reserva de biosfera amb més superfície marina de la mar Mediterrània. El seu territori marí abasta la zona corresponent a la mar territorial de l'illa, la zona marina adjacent a l'illa fins a les 12 milles marítimes.

La superfície actual de la reserva marina suposa el 85% del total de la Reserva de Biosfera de Menorca, amb 445.005 ha.

El territori marí està delimitat i la zonificació de la part marina de la reserva integra dues zones nucli i zones d'amortiment i transició diferenciades:

- **ZONES NUCLI MARINES:** Les dues zones nucli de la reserva estan integrades per la zona marina del Parc Natural de s'Albufera des Grau i la Reserva Marina del Nord de Menorca, exceptuant part de la badia de Fornells i la cala des Grau, que es consideren zones d'amortiment. La superfície total de les dues zones nucli és de 6.612 ha. Són espais naturals protegits destinats a la conservació i a la investigació.
- **ZONA TAMPÓ MARINA:** Està conformada per les diferents figures de protecció ja existents en l'àmbit marí, fonamentalment les zones LICs i ZEPAs de la Xarxa Natura 2000 a la mar. També aquelles zones no incloses en aquestes figures fins als 200 m de profunditat, és a dir, fins al límit de la plataforma continental. La seva superfície total és de 245.855 ha. En aquestes zones es compatibilitza la utilització del territori amb la conservació dels espais naturals.
- **ZONES DE TRANSICIÓ:** inclouen el Port de Maó i la Cala de Sant Esteve, la zona des del dic de Son Blanc fins a la bocana del Port de Ciutadella, a més d'una zona d'influència en cada port, que inclou les zones d'ús i navegació intensa a l'entrada dels dos principals ports de Menorca.

RESERVA DE BIOSFERA DE MENORCA: ÀREA TERRESTRE

Aquesta zona està reconeguda des de 1993. El seu territori es va veure alterat l'any 2019, quan es van ampliar els espais protegits. L'àrea terrestre es divideix en tres zones: zona nucli, zona d'amortiment i zona de transició.

- **ZONA NUCLI:** Aquesta zona correspon a la superfície que pertany al Parc Natural de s'Albufera des Grau. Té una extensió de 5.009,7 ha i comprèn una gran varietat d'ambients protegits amb valors de gran interès: zones humides, terrenys agrícoles i ramaders, boscos, un litoral amb penya-segats i platges, illots i zona marina.
- **ZONA D'AMORTIMENT:** Està conformat per un ampli entramat de zones amb algun tipus d'estatus de protecció. Contenen hàbitats i espècies representatives de l'illa amb interès de conservació. Aquesta coincideix amb les Àrees Naturals d'Especial Interès amb la Xarxa Natura 2000, amb els alzinars i altres elements protegits pel Pla Territorial Insular. L'ampliació del 2019, va incorporar zones situades a l'oest de l'illa, al Parc Natural de s'Albufera des Grau i zones d'embassament temporal.
- **ZONA DE TRANSICIÓ TERRESTRE:** Comprèn les zones en què es desenvolupa la major part de l'activitat humana, nuclis urbans, espais agrícoles i zones portuàries.

El caiac

Joan Arguimbau Julián
Nura González Torres

Un caiac és qualsevol embarcació petita que propulsem amb un rem de doble pala amb les cames estirades cap endavant lleugerament flexionades. Típicament és propulsada per un o diversos caiaquistes. Quan llencem un caiac a l'oceà es converteix en un caiac de mar.

Els primers caiacs van ser fabricats fa tres mil anys pels pobles que vivien en els erms gelats de l'hemisferi nord: Aleutians del sud-est d'Alaska i esquimals d'Amèrica del Nord i Groenlàndia que eren fortament dependents del mar com a font d'aliments. Van construir els caiacs (paraula que significa "embarcació de caçador") amb materials orgànics com ossos de balena, fusta i pell de foca i els utilitzaven per caçar, pescar, transportar el producte de la caça i realitzar extenses excursions a la recerca de les preses.

El segle XX va ser testimoni d'un canvi espectacular en el disseny dels caiacs. Els dissenyadors van començar la dècada de 1930 amb armadures de fusta i embarcacions de lona, però van anar provant diferents materials, incloent-hi cascs de fibra de vidre als anys 50, modelats de polietilè, kevlar i fibra de carboni als anys 80.

El caiac de mar té en comú moltes maniobres i tècniques (com gran part de l'equipament) que posen en pràctica els palistes de riu. Però també ha introduït refinaments en la tècnica i en els dissenys que són exclusius de la navegació marina en caiac.

Tradicionalment, els caiacs de mar presenten una coberta tancada i una banyera petita. Els caiacs de mar moderns estan dissenyats per ser molt estables i còmodes a fi de complir el seu propòsit principal: l'exploració i el turisme conjuntament amb l'activitat física. Els palistes han d'estar preparats per afrontar els diferents estats de la mar, vorejar les costes escarpades i governar una embarcació carregada de provisions i material d'acampada.

El desafiament pels navegants a caiac no consisteix únicament a explorar aigües sense cartografiar, sinó en haver adquirit la perícia necessària per sortejar els elements. Això suposa la utilització d'un equipament adequat, saber jutjar amb exactitud el temps atmosfèric i les condicions marines, i tenir coneixements sobre navegació perquè el paleig sigui segur, sense dany pels palistes ni pels animals marins ni pel medi ambient.

El far de Cavalleria i el port de Sa Nitja

Alfonso Barros

Rihad laissayanne Belkassmi

Clàudia Fedelich Bosch

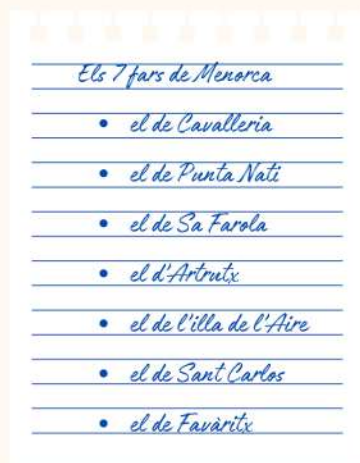
El far de Cavalleria és un dels set fars que hi ha a Menorca. Està situat al costat de Sa Nitja, que és un lloc molt estratègic de l'illa. Per això, al llarg de la història moltes civilitzacions com la talaiòtica o la romana s'hi han establert i ens han deixat un ampli llegat.

QUÈ ÉS UN FAR?

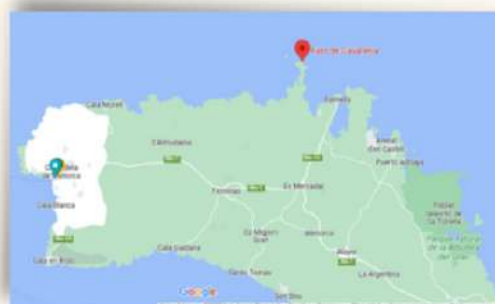
Un far és una estructura fàcilment identificable tant de dia com de nit que actua com a ajuda visual a la navegació marítima. Normalment, els fars es componen per una vàlvula solar, una cúpula, una vidriera, un balcó, un habitacle de servei, la casa del faroner, una recambra i la sala de control.

ELS FARS DE MENORCA

Fins finals del segle XVIII tots els fars s'il·luminaven mitjançant fogueres, enceses mitjançant carbó o llenya i disposades a la part superior de les torres a l'aire lliure, o bé amb torxes de quitrà o amb metxes submergides en seu o oli. La utilització dels diferents combustibles es va donar en funció de dos condicionants: la facilitat per obtenir-los i els nous descobriments

EL FAR DE CAVALLERIA

El far de Cavalleria se situa a la costa nord de Menorca, a Santa Teresa, Es Mercadal. Està a uns 94 metres sobre el mar, té una alçada de 15 metres i la seva lluminositat arriba a 22 milles nàutiques. Està construït de pedra i té una forma quadrada amb una torre central de dos pisos. La torre està pintada de blanc amb una banda vermella en la part superior. Té un sistema de lents que emet una llum blanca cada 5 segons.

El far està situat en una península rocosa que s'endinsa en la mar, el que fa que la seva ubicació sigui espectacular i impressionant.

La torre del far està coronada per una cúpula blanca de vidre, que permet que la llum del far es projecti a gran distància.

El far està dotat de tecnologia de darrera generació, amb un sistema d'il·luminació LED que li permet ser molt eficient i durador.

HISTÒRIA DEL FAR DE CAVALLERIA

Durant el segle XIV, en aquesta zona costanera, es van produir més de 700 naufragis. La freqüència va motivar la construcció d'aquest far que es va inaugurar l'1 de març de 1857, tot i això, alguns accidents van continuar succeint, cosa que va portar a la construcció dels fars de Favàritx i de Punta Nati. Al llarg dels anys, es van fer diverses modificacions al far. L'any 1922 es va construir un camí asfaltat per accedir-hi. A la dècada dels vuitanta era l'únic far que encara utilitzava combustible fòssil (petroli) per al seu funcionament. Aquest far, també, és un dels més antics de l'illa que encara està en funcionament avui dia.

EL PORT DE SANITJA

El port de Sanitja se situa al costat de l'antiga ciutat romana de Sanisera. Va ser un lloc molt concorregut, ja que és un bon refugi per a quan bufa el vent de Tramuntana.

El port de Sanisera (Sanitja) es va construir durant la conquesta romana entre els anys 123 aC i 121 aC, de fet encara es conserven algunes estances situades a les zones més estratègiques del port per evitar saquejos i pirateria.

Durant les guerres Sertorianes d'entre els anys 82 aC i 72 aC aquest port va servir de campament militar on s'allotjaven els legionaris que auxiliaven com a mercenaris de l'exèrcit romà.

A l'edat mitjana, el port de Sanitja va ser utilitzat per les naus que transportaven sal, una de les principals fonts d'ingressos de l'illa, i al segle XVI va ser fortificat per protegir-lo de les incursions pirates que afectaven la Mediterrània. Això va incloure la construcció de torres de guaita i altres defenses costaneres.

Durant el segle XVIII, el port de Sanitja es va convertir en un centre important de producció d'oli d'oliva. Es van construir molins d'oli al costat del port i es van establir rutes comercials per vendre l'oli a altres parts de l'illa i del món.

Avui en dia, el port de Sanitja, que es conserva en el seu estat natural, és un lloc popular per als turistes que busquen un lloc tranquil per passar les seves vacances.

Flora i fauna de Menorca

Erika Xinyu Robles Maya
Núria Pons Pons

LA FLORA DE MENORCA

Un 30% de la nostra illa està ocupada per la flora que s'hi pot trobar i observar.

A Menorca hi ha tres tipus de vegetació arbòria:

PINEDES

Hi ha grans extensions al centre de l'illa i al sud arriben fins a la riba del mar.

ALZINARS

És la vegetació dominant de les zones humides. Els trobam al centre i en alguns barrancs del sud.

ULLASTRARS

Apareixen en sòls poc profunds i secs.

Altres plantes que apareixen a les zones seques són el garballó, el romaní i la garriga de xipell.

Menorca també compta amb grans zones boscoses, que conserven un grau elevat d'humitat que contribueix al creixement de la varietat de plantes i arbustos (arboçera, bruc, llampúdol bord, aladern, ciclamen baleàric, entre altres).

PLANTES DE PLATJA

La vegetació de les zones humides, albuferes i salines són comunitats de vegetals que depenen del grau d'humitat i salinitat de l'aigua, dels quals destaquen el canyís i les jonqueres. Entre les plantes submergides a zones humides destaquen les salicòrnies i els joncs. A prop del mar, també als terrenys humits, hi ha dos tipus de tamariscos.

A la sorra de les dunes apareixen l'assutzena de mar (*Pancratium maritimum*), el barró (*Ammophila arenaria*) i el card de platja (*Eringium maritimum*). En segona línia creixen petits arbres com la sabina, una vegetació herbàcia adaptada a l'arena, que ocupen la part sud del litoral.

EL SECRET DEL LITORAL

Una particularitat del litoral de Menorca és una espècie arbustiva adaptada al vent i a la salinitat que forma coixinets espinosos anomenats socarrells (*Launaea cervicornis*). N'hi ha de diferents espècies adaptades a les condicions ambientals adverses i donen refugi a altres plantes.

L'ILLA VESTIDA DE PRIMAVERA

A la primavera els camps tenen roselles vermelles (*Papaver rhoeas*) i les vores dels camins s'omplen de mars de color groc, de trèvols femella (*Lotus creticus*). En aquesta època és fàcil trobar en prats o boscos alguna de les vint-i-quatre espècies d'orquídies que existeixen a l'illa, entre les quals destaca l'herba d'abella (*Ophrys balearica*), una espècie endèmica de les Balears.

FAUNA DE MENORCA

L'illa compta amb un gran nombre d'aus autòctones, com les tórtors, els coloms salvatges, les merles, les perdeles, els corbs marins, els caprimúlgids, les perdus i les guatlles comunes.

Hi ha cavalls autòctons (de color negre) i també vaques autòctones (de color vermell). Per l'estiu els ocells de Menorca comparteixen illa amb moltes més aus migratòries que venen per criar a s'Albufera des Grau, com les orenetes, falcillots negres...

El primer mamífer a Menorca va ser el *Myotragus Balearicus*, un petit herbívor que es va extingir quan van aparèixer els humans.

La fauna silvestre es concentra en els boscos i barrancs, les torres i les zones humides. Entre petits mamífers, com eriçons, conills i furons, i entre els rèptils es veuen sargantanes, tortugues i algunes serps verinoses.

També es poden trobar gavinetes de la mar, àguiles pescadores, gall dindis...

En els penya-segats del nord podem veure aus com el milà reial, l'àguila i el falcó pelegrí. Entre la gran diversitat marina observem el sarg, la guiula, la salpa... que viuen dins les cales i els ports naturals.

FAUNA DE FORNELLS

A la fauna de Fornells hi destaca la presència del *Pomatoschistus microps*. La "sima" (l'avenc) de l'Albufera és la cova més important. També s'hi troben aràcnids (*Theonoe major*) i uns crustacis (*Odontozona addaia*).

Pel que fa a les aus, les gavinetes són habituals en el port pesquer. És habitual veure el *Musiapa striata* balearica per l'estiu en els terrenys rocosos o matolls.

FAUNA DE CAVALLERIA

L'arenal de Cavalleria és realment ric en fauna, en correspondència a la bona conservació de la vegetació.

Es pot parlar de la presència de conills (*Oryctolagus cuniculus*), que es troben en el sòl arenós, que són bons llocs per gratar i construir les seves llodrigueres. No obstant això, actualment la seva observació ja no és tan fàcil, ja que des de fa dues dècades els conills de Menorca van sofrir epidèmies reiterades que mantenen les poblacions a uns nivells molt baixos.

També trobem trencaïssos, voltors, àguiles reials, àguiles cuabarrades, falcons pelegrins, astors, mussols eurasiàtics...

Tècnica de windsurf i vela

Oliver Juaneda Peacock

Teo Casasnovas Simón

Benjamin Seguí Page

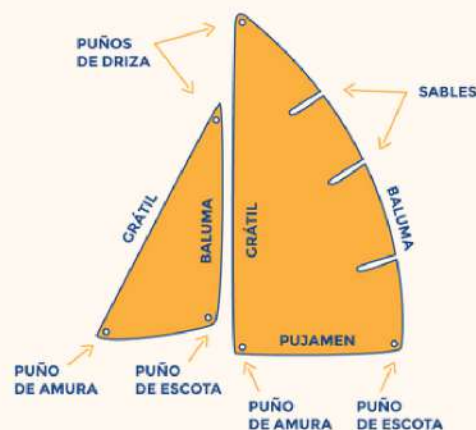
Mentre visiteu Menorca practicarem dos esports nàutics de navegació: la vela lleugera i el windsurf. A continuació us explicarem les parts dels instruments que emprarem i els quatre rumbos que s'utilitzen per navegar en referència a la direcció del vent.

VELA LLEUGERA

La vela lleugera és un tipus d'esport de navegació que es diferencia dels altres tipus pel casc i per la vela, que és més petita. La tripulació necessària també és més reduïda.

Una vela es compon de 3 parts: la "baluma", el "pujamen" i el "gràtil".

La vela està damunt la botavara i és sostinguda amb el pal.

L'habitable on es desplacen els tripulants per la mar s'anomena casc.

Les parts del casc són: la proa (al davant), la popa (al darrere), el babord (la part esquerra mirant cap a la proa) i l'estribord (la part dreta).

La part lateral de la proa per ambdós costats s'anomena amura. A la popa s'anomenen aletes.

Sota el casc hi trobem l'orsa, una aleta vertical dintre l'aigua que serveix perquè el vaixell vagi en línia recta.

Per dirigir l'embarcació tenim el timó.

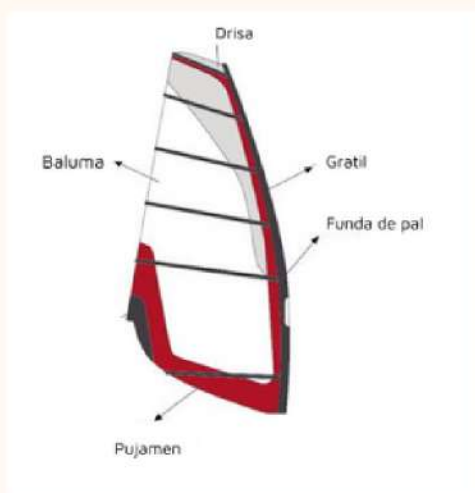
Una altra part exclusiva dels velers és l'escota, un cap que va lligat a la vela a través d'un sistema de politges i que serveix per col·locar la vela, caçant (estirant) o amollant per canviar de velocitat o per canviar de rumb.

EL SURF DE VELA

El surf de vela (també conegut com a windsurf) és un esport de vela que consisteix a navegar per l'aigua damunt una taula, manejant la potència i la direcció directament amb la botavara de la vela i la posició del pes del teu cos.

El surf de vela consta de menys parts i és més simple que la vela lleugera: una taula i una vela, amb una botavara que permet subjectar-se per mantenir-s'hi damunt. Igual que el cas del vaixell, sota la taula hi ha l'orsa que serveix per guiar-se.

Els noms de les parts de la taula i la vela reben la mateixa denominació que els de vela lleugera (proa, popa, etc.)

ELS RUMBS EN LA NAVEGACIÓ

Hi ha 4 rumbs que s'utilitzen per navegar en referència a la direcció del vent:

- L'EMPOPADA, quan el vent ve de la popa i s'ha de dur la vela tan amollada com sigui possible.
- La CENYIDA, quan el vent ve d'una amura, en direcció contrària al nostre desplaçament. En aquest cas s'ha d'anar fent bordes, una espècie de zig-zag quasi emproant-te, però sense arribar-hi.
- El TRAVÉS, quan el vent ve d'un costat, no importa si és de babord o d'estribord i s'ha de portar la vela un poc menys caçada que a la cenyida.
- El LLARG, quan el vent ve d'una aleta (popa lateral), bé sigui la d'estribord o la de babord.

Recorregut per Ciutadella i festes de Sant Joan

Lidia Alberti Schofield
Catalina Bosch Marquès
Mireia Mesquida Trepstra

ITINERARI RECOMANAT PER CONÈIXER CIUTADELLA

El recorregut comença a la plaça des Born, on es troba l'Ajuntament i l'obelisc construït en honor a les persones que van lluitar per la ciutat contra l'atac els turcs. En aquesta lluita van morir molts habitants de Ciutadella.

Seguint direcció cap a llevant hi ha la Catedral de Santa Maria de Ciutadella. És el temple religiós més important de l'illa. La catedral va ser encarregada pel rei Alfons III d'Aragó al segle XIII

1

Plaça des Born

Davant la porta lateral de la Catedral hi ha el carrer del Roser, on es troba l'església que porta el mateix nom (El Roser). És una església que actualment s'empra com a sala d'exposicions.

2

Catedral de Ciutadella

Seguint pel carrer del Roser, a uns 50 metres, hi ha el Palau Saura, un palau medieval que ara ha estat reformat i s'empra com a museu. Té sales d'ús municipal. L'edifici va ser construït entre finals del segle XVII i principis del segle XVIII.

3

Església del Roser

A poc menys d'un centenar de metres hi ha el convent de Sant Agustí, conegut com a Es Seminari, que està just a la vora de la plaça de la Llibertat. El convent es va aixecar a mitjans del segle XVII.

4

Palau Can Saura

5

Claustre del Seminari

A tocar amb l'edifici del Claustre del Seminari hi ha la plaça de la Llibertat, també coneguda com la plaça des Peix. En aquesta hi ha el mercat on es ven peix, verdures, fruites i també hi ha les carnisseries.

Actualment, és també una zona d'esbarjo i hi ha diversos bars. La peixateria està oberta d'11 h a 23 h.

Seguint ara en sentit nord, passant per Ses Voltes i enfilant el carrer Santa Clara per acabar davant el convent de Santa Clara, hi ha un monestir que va ser fundat pel rei Alfons III d'Aragó el 1287.

6

Plaça des Peix

7

Ses Voltes

8

Santa Clara

Sortint del monestir de Santa Clara i girant cap a la dreta, a uns 200 m, hi ha el Bastió de Sa Font, un antic baluard que pertany al recinte emmurallat de Ciutadella. Es va construir l'any 1692 amb finalitat militar i fins fa molt poc hi va haver el Museu Municipal de Ciutadella.

Baixant per la costa des Bastió de Sa Font s'arriba al Pla de Sant Joan, la colàrsega del port. En aquesta zona és on se celebren els jocs de Sant Joan i hi ha molts d'horts i locals d'oci nocturn.

9

Bastió de Sa Font

10

Port de Ciutadella

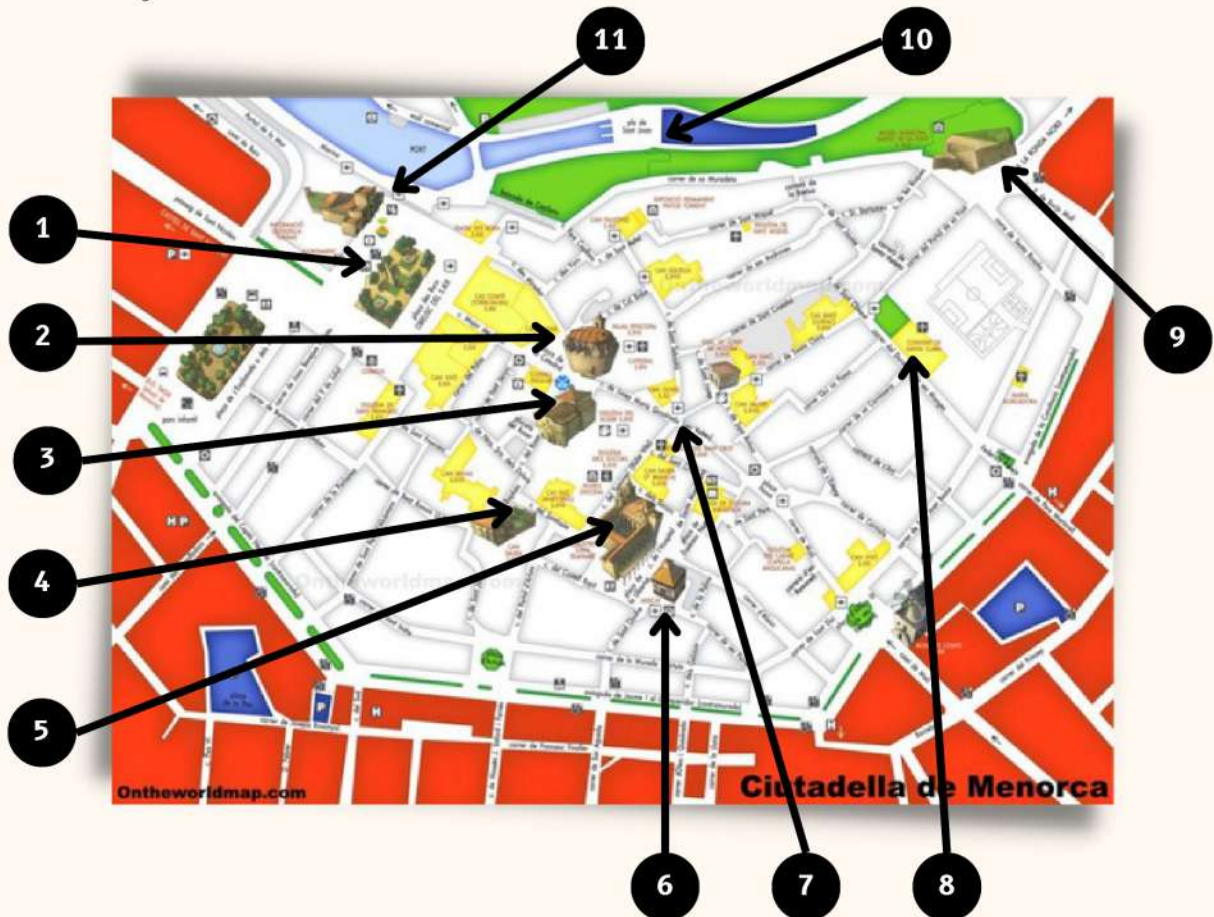
A punt d'acabar aquesta visita, hi ha pel port antic de Ciutadella, que està a tocar del pla de Sant Joan. El 2011 es va inaugurar el nou port de Ciutadella, a la zona de Son Blanc, per així poder acollir vaixells més grans i assegurar la protecció de les embarcacions.

11

L'Ajuntament de Ciutadella

El recorregut s'acaba a l'inici, a la Plaça des Born. Hi ha l'edifici de l'Ajuntament de Ciutadella, el govern municipal de la ciutat. L'edifici està sobre el port antic i des d'aquí es pot gaudir d'unes vistes impressionants.

LES FESTES DE SANT JOAN

Sant Joan és la festa més esperada per tots els ciutadellencs i per totes les ciutadellenques. Se celebra els dies 23 i 24 de juny, però el diumenge abans d'aquests dies se celebra també el Dia des Be. Sant Joan és una festa que se celebra des de l'època medieval.

Les festes de Sant Joan es desenvolupen en 3 dies:

- Dia des Be
- Dissabte de Sant Joan
- Diumenge de Sant Joan

DIA DES BE

El diumenge anterior a dia 23 de juny se celebra el Dia des Be.

En aquesta jornada, la junta de caixers (que representa els estaments del poble medieval) surt al carrer amb s'homo des be, un home que carrega un be sobre les seves espatlles i fa un recorregut pels carrers de Ciutadella tot el dia. Entre d'altres, visita la de tots els cavallers que sortiran a la "qualcada". L'home des be va vestit amb pell de be i fa tot el trajecte descalç.

La junta de caixers és un grup d'homes que representa els diferents estaments de la societat medieval de la població en aquella època.

Els dies 23 i 24 de juny tots els components de la junta van amb cavall, a excepció del flabioler que va amb un ase. La junta de caixers varia cada 2 anys. Els components són:

El FLABIOLER duu un tambor i un flabiol i toca una melodia típica de Ciutadella que serveix per avisar de l'arribada de la comitiva. És una espècie de pregoner.

El CAIXER FADRÍ és el portador de la bandera de Sant Joan, amb una creu blanca i el fons vermell. Per ser Caixer Fadrí no pot estar casat. Cada dos anys, ja que canvia, el Caixer Fadrí és de poble o del camp.

El CAIXER CASAT ha d'estar casat per l'església i treballar en un camp manual/manipulatiu, ha de tenir un ofici menestral.

Els CAIXERS PAGESOS són dos: un pagès de Tramuntana i un pagès de Migjorn.

El CAIXER SENYOR és un membre de la noblesa.

Sa CAPELLANA és un capellà que representa l'estament eclesiàstic.

DIA 23 DE JUNY (DISSABTE DE SANT JOAN)

El dia 23 de juny és l'inici de les festes de Sant Joan. A les 14.00 h el flabioler va al palau del Caixer Senyor i li demana permís per començar el replec de caixers i cavallers. A partir d'aquí fa un recorregut per tot el poble per avisar de l'inici de la "qualcada".

Quan tots els components de la "qualcada" estan disposats i han anat a cercar la bandera, comença el Caragol des Born, a les 18.00 h aproximadament, on els cavalls i cavallers fan bots i arronsades entre la multitud.

En acabar aquest acte, caixers i cavallers van a l'ermita de Sant Joan de Missa per celebrar les completes. Després retornaran al poble per fer les corregudes de Ses Voltes i el caragol de Santa Clara, fins ben entrada la mitjanit.

DIA 24 DE JUNY (DIUMENGE DE SANT JOAN)

La festa comença a les 8.00 h del matí amb el replec de cavalls i cavallers per donar pas als primers caragols. Aquest dia, a més de diversos actes cerimonials, se celebren els jocs més coneguts, els Jocs des Pla.

La festa acaba a la matinada, després del Caragol de Santa Clara i l'últim toc de flabiol a les portes de ca Sa Capellana.

A les Festes de Sant Joan la tradició de "tirar avellanes" ve d'anys enrere.

Tot i que té connotacions religioses, amb el pas dels anys s'hi han afegit diferents actes que li donen un toc original.

Els llocs de Menorca

Marcel Bonafont Re

Gonzalo Núñez Romaní

El paisatge agrari de Menorca està esquitxat de llocs, cases blanques aïllades envoltades de finques on se sembren cereals i de prats d'herba sempre verda. Allà pasturen les vaques amb la llet de les quals s'elabora el famós formatge maonès, amb Denominació d'Origen. Molts d'aquests llocs poden visitar-se, on hi ha edificis de gran personalitat arquitectònica amb formatgeria, forn de pa, rebost, magatzems, corrals, cotxeria i estables.

Tots aquests productes es produeixen en un conjunt d'instal·lacions, construccions o, en el cas de la cria a l'aire lliure, qualsevol lloc destinat a la producció ramadera, anomenades explotacions ramaderes que se centren en la cria, producció, engreix o manteniment de bestiar de producció.

LA PARET SECA I ALTRES CONSTRUCCIONS

La paret seca és la característica forma de construcció menorquina feta amb pedres del terreny sense desbastar encaixades entre elles sense l'ajut de cap mena de morter, totalment en sec, i d'aquí prové el seu nom.

Aquest tipus de tècnica es pot utilitzar per a diferents funcions, bé sigui com element de separació (parets, murs, tanques o tancats per a bestiar) com per a refugi d'animals.

Els refugis d'animals serveixen per resguardar els animals que pasturen de les inclemències meteorològiques. A Menorca el tipus de refugi més abundant són les barraques.

La barraca és un edifici de refugi a la nit i en els dies de pluja o de molta calor per al bestiar boví, de cabestre i de peu forcat (porcs i bous).

En els llocs hi ha animals de granges, com els porcs, les vaques o els bous, però a Menorca hi ha la vaca menorquina i el cavall menorquí, únics a la nostra illa.

La vaca menorquina és una vaca de raça autòctona reconeguda pel Ministeri d'Agricultura. La seva inclusió al catàleg de races 100% autòctones suposa un reconeixement d'un animal que es troba en perill d'extinció, però en fase de recuperació de caps de bestiar.

Torres de defensa de Menorca

Roser Salord Moll

Durant la dominació britànica de l'illa de Menorca durant el segle XVIII, els anglesos van construir onze torres defensives amb l'objectiu de reforçar la protecció militar del territori per evitar desembarcaments enemics.

Aquestes torres presentaven similituds de caràcter constructiu. Aquestes fortificacions estan estructurades generalment en tres plantes: planta baixa, primera planta i terrassa. A més hi havia un matacà amb espitlleres des d'on es podia defensar la porta d'accés en cas d'un atac per terra.

TORRE DE SANT NICOLAU

La Torre de Sant Nicolau es va construir el 1799 i s'utilitzava com a torre de guaita i defensa. Està situada a la boca del Port de Ciutadella.

LA TORRE DE BAJOLÍ

La Torre de Bajolí va ser construïda a finals del segle XVII (1695) i s'utilitzava en l'època que eren molt habituals els atacs de pirateria a les costes de la mar Mediterrània. Se situa a la zona nord-oest de l'illa de Menorca, entre el Pont d'en Gil i Sa Falconera a Ciutadella.

LA TORRE DE FORNELLS

La Torre de Fornells va ser construïda entre els anys 1801 i 1802 i és una de les torres més grans de Menorca. Recorda un petit castell.

Els objectius de la Torre de Fornells eren dos: el primer, protegir l'entrada del port de Fornells (el tercer port natural més important de Menorca), i, el segon, prevenir el possible desembarcament per no atacar el castell proper de Sant Antoni.

Igual que a totes les torres defensives de Menorca, des de la Torre de Fornells es poden albirar dues torres més. Aquest sistema estava dissenyat per poder comunicar-se entre elles.

La torre consta de 4 nivells:

- La primera planta, on es troba l'entrada original, també era on vivien els soldats.
- La planta baixa, allà on es guardaven les armes i el menjar.
- La cisterna per acumular aigua en el subsol.
- La planta superior (terrassa), on es vigilava i es feia ús de l'artilleria.

Actualment, la Torre de Fornells és un monument de caràcter turístic. Es pot visitar de dilluns a diumenge de 9:30 h a 15:40 h. L'entrada general costa uns 2€ aproximadament.

Conservació del medi natural. Bivac.

Nico Capó
Lluís Marqués Torres
Sam Juan Quintana

QUÈ ÉS FER BIVAC?

Fer bivac és una pràctica que s'ha fet popular des que està prohibida l'acampada amb tendes d'acampar. Consisteix a anar a les platges amb sacs de dormir, un tendal (para-sol, tela de plàstic...) i una motxilla.

LA ZONA DE MACARELLA

Macarella és una platja verge rodejada per una marina (pinar). La zona on l'aigua toca arena no és gaire extensa, però la platja s'enfonsa molt en la terra. També té un petit bar-restaurant.

Està a la costa sud de l'illa, a 25 min amb cotxe (10,75 km).

Aquesta platja, a causa de la seva alta popularitat i al petit aparcament, durant l'estiu sols s'hi pot accedir amb bus.

LA CONSERVACIÓ DE LES PLATGES

Per conservar una platja necessitem conservar sobretot l'ecosistema que la rodeja.

Per fer-ho necessitem tenir en compte els següents ítems:

- 1.No deixar fems, recollir tots els plàstics, restes de menjar o altres rebuigss que puguem deixar.
- 2.No rompre el medi natural. Emprar vehicles per les zones marcades, no sortir del camí, no rompre plantes o matar/molestar animals per diversió pròpia.
- 3.No fer foc.

Menorca Talaiòtica

Irene León Juan

Laia Comellas Vilafranca

Ruth Sintes Sbert

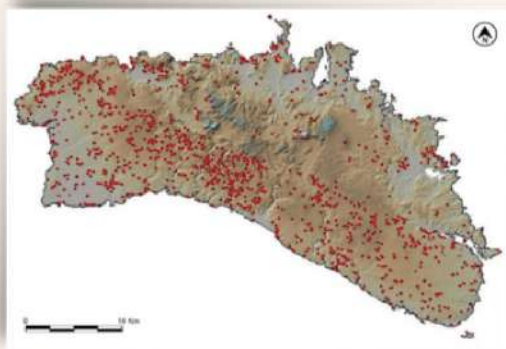
El que coneixem de Menorca Talaiòtica ocupa els primers dos mil anys d'ocupació humana a l'illa. La cultura talaiòtica serien els costums i tècniques de les persones prehistòriques que habitaven a Menorca fins a la conquesta romana.

Menorca conserva una xarxa de monuments prehistòrics de primer ordre, per açò converteix l'illa en un museu a l'aire lliure. Les taules, les navetes i els talaiots són les construccions megalítiques més característiques del naixement talaiòtic.

En tot el territori menorquí trobem més de 1.500 jaciments prehistòrics.

A la imatge de la dreta podem veure representats amb punts tots els jaciments prehistòrics.

La monumentalitat de la cultura talaiòtica de Menorca es va basar en la tècnica ciclòpia, és a dir, disposar les pedres unes damunt les altres sense utilitzar cap mena de morter o argamassa.

Algunes de les construccions més famoses de Menorca són:

Sepulcres o dòlmens: Element més antic de Menorca talaiòtica, format per una única càmera i un corredor. Originalment, estaven coberts per matèria orgànica que avui està erosionada.

Navetes: Són les primeres construccions talaiòtiques lligades a un tipus d'assentament estable. Tenen forma de nau invertida i són úniques al món. La més popular i ben conservada és la Naveta des Tudons.

Talaiots: Construcció que dona nom a aquesta cultura megalítica. N'hi ha entre uns 300 i 350 de documentats en tota l'illa. La seva funció va ser de vigilància i intercomunicacions entre poblats, gràcies a la seva alçada.

Taules: Són úniques en el món. Estan formades per dues lloses rectangulars de posició vertical i són altes i grosses. Tant la seva forma original, com el seu ús religiós no se saben amb certesa, però es creu que tenien una funció simbòlica a les divinitats.

POBLAT TALAIÒTIC DE SANT AGUSTÍ

Es tracta d'un poblat situat as Migjorn Gran. Aquest poblat és conegut pel seu talaiot. És un dels pocs talaiots amb cambra interna i en el seu interior conserva l'embigat de fusta d'ullastre.

Tot i la falta d'intervencions fins a l'actualitat, es poden observar una sèrie d'estructures molt ben conservades: dos talaiots, fins a vuit cases talaiòtiques i set construccions amb elements similars als recintes de taula, encara que no se'n conserva l'estructura completa.

Recentment, el Consell Insular de Menorca ha impulsat la neteja de vegetació de tota una zona, prop del talaiot que conserva les bigues de fusta. Aquesta neteja ha permès descobrir tota una sèrie d'estructures que semblen correspondre a cases talaiòtiques, a més de dues coves.

El Camí de Cavalls

Marta Juan Vidal
Sara Gallardo Bosch

El Camí de Cavalls és un sender històric que s'utilitzava per defensar la costa de l'illa. Va néixer al segle XIV per finalitats militars i actualment és un camí públic.

El Camí de Cavalls va ser el fruit de les voltes que feien els cavallers per vigilar que no ataquessin les fronteres. L'any 1793, un governador el va considerar camí reial. Més tard van anar apareixent més governadors que manaven el seu manteniment. El 2010 es va inaugurar com a camí general, lliure i gratuït.

En l'actualitat es fa servir com a atracció turística per poder anar d'un lloc de Menorca a l'altre i per accedir a les platges verges, entre altres.

ELEMENTS DEL CAMÍ DE CAVALLS

Per a no perdre's pel camí, es van posar indicadors, aposta per saber on es troba el camí. Els indicadors més típics són en estacues de fusta clavades a terra, senyals de color vermell o marques de pintura blanca i vermella a les pedres, als fanals, etc.

LA CONSERVACIÓ DE LES PLATGES

Per conservar una platja és necessari conservar sobretot l'ecosistema que la rodeja.

Per fer-ho s'han de tenir en compte els següents ítems:

- 1.No deixar fems, recollir tots els plàstics, restes de menjar o altres rebutjos que puguem deixar.
- 2.No rompre el medi natural. Emprar vehicles per les zones marcades, no sortir del camí, no rompre plantes o matar/molestar animals per diversió pròpia.
- 3.No fer foc.

Tornada 5

La geologia de Menorca i els barrancs

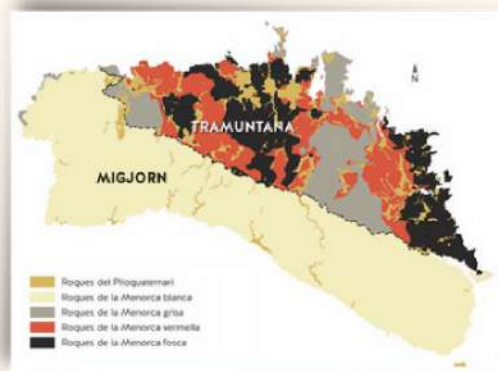
Inés Garrido Aroca
Teresa Comellas Camps
Blanca de Olivar Picó

Menorca és una illa amb una gran diversitat geològica, la qual s'ha aprofitat des de fa molts anys, principalment per a la construcció. Per altra banda, Menorca també consta d'un hàbitat quasi únic per a moltes espècies diferents de plantes i animals. Es tracta del Barranc d'Algendar.

EL NORD DE MENORCA

Menorca està constituïda per dues regions geològiques molt diferents (Tramuntana i Migjorn), separades per una línia que va des del port de Maó fins a Cala Morell, seguint, més o menys, la carretera general.

La zona de Tramuntana es caracteritza per presentar els materials més antics de l'illa. En aquesta zona, les roques estan fracturades i plegades, i formen un conjunt de terrenys heterogenis constituïts principalment per conglomerats, gresos, argiles, i calcàries. Els colors d'aquestes roques permeten identificar tres tipus de paisatges: Menorca fosca, Menorca vermella i Menorca grisa.

EL SUD DE MENORCA

A la zona del sud (Migjorn) es localitza la que és, probablement, la roca més representativa de Menorca, el marès, encara que també hi trobem altres roques calcàries, conglomerats i gresos. Aquestes roques formen una plataforma quasi horitzontal i lleugerament inclinada cap al mar. El conjunt d'aquestes roques formen la Menorca blanca.

EL MARÈS

El marès és una roca composta per grans d'arena cohesionats per ciment natural de carbonats. Es forma per fossilització de les dunes. Fou molt emprat en la construcció d'edificis i murs de tancats de finques a les Illes Balears. És, tradicionalment, la roca més emprada a Menorca per a la construcció.

ELS BARRANCS

Un barranc es pot definir com un desnivell brusc en la superfície del terreny. Es pot formar per diversos motius: pel moviment de les plaques tectòniques, per les voreres de les foses tectòniques (falles) o per l'erosió provocada per un riu o per la pluja, que és el procés més freqüent.

Quant a la fauna, és també en els barrancs on trobam la de major interès, ja que normalment solen ser el lloc on nien els ocells rapaços. I en aquests llocs on tenim els més grans "dormitoris" d'arpelles de tota l'illa, a l'hivern n'hi van a dotzenes a fer-hi nit.

Les coves, a més de ser l'únic hàbitat de diverses espècies de rapaços, han estat laboratoris d'evolució. Hi podem trobar espècies d'insectes i petits crustacis que han evolucionat de forma diferent fins a originar una espècie endèmica d'unes determinades coves i fins i tot d'una sola cova. On l'aigua corre, i a poca fondària, hi predominen els créixens. També s'hi solen trobar l'herba-sana d'aigua, el plantatge d'aigua i diferents espècies de joncs. Després hi sol haver el canyissar d'aigua dolça, on abunda el canyís d'aigua dolça. On el sòl no és tan humit, però hi ha molta ombra, s'hi fa la falguera.

El barranc més famós i important de Menorca és el barranc d'Algendar. La seva localització comença a prop de Ferreries (al costat de la carretera que uneix Maó amb Ciutadella) i desemboca a la platja de Cala Galdana. Aquest barranc constitueix el límit natural entre els pobles de Ciutadella i Ferreries.

La seva longitud és de 7 km i les seves parets poden arribar a mesurar 80 m d'alçada. A la seva àrea hi podem trobar una de les cases de colònies més populars entre els menorquins i dues coves bastant conegudes: la cova de Càrritx i la cova Morada. En aquest indret s'hi situen nombroses llegendes tradicionals menorquines com Sa núvia d'Algendar o Es pas d'en Revull.

Els sectors productius de Menorca

Maria Capella Pons
Laura Bosch Capó
Alba Marquès Torres

Menorca està formada per diferents sectors que fan que aquesta illa sigui tan rústica. Els factors principals que comprenen aquesta illa són: el sector ramader, el sector agrari, el sector del menjar que produïm, etc.

SECTOR AGRARI

El conreu ha obtingut un paper rellevant en la gastronomia illenca, rica en vegetals i productes frescos de tota classe.

És el cultiu en "terra seca" de l'horta d'estiu que encara manté alguns productors, sobretot a les terres fondes i a les de la Tramuntana, on es cultiven varietats locals sense cap classe de regadiu.

Tant de fruita com de verdura, l'illa va ser autosuficient fins fa poques dècades.

El sector agrari no s'atura. Els darrers anys han sorgit diverses iniciatives innovadores vinculades al camp de Menorca.

SECTOR RAMADER

Les races autòctones de Menorca tenen un important valor agrícola i ramader a l'illa perquè es tracta de races adaptades a les característiques climatològiques i territorials que aprofiten millor els recursos naturals.

L'any 2005 van crear una marca de garantia Vermella Menorquina per tal de poder distingir la carn de bestiar de raça menorquina.

L'ovella menorquina es considera una raça pròpia. Representa el grup ètnic de les illes de la Mediterrània occidental.

SECTOR LLETER

El formatge és el principal producte agroalimentari de Menorca i un dels principals de les illes Balears. Menorca ha estat al llarg de la seva història una illa on les activitats ramaderes han tingut un paper molt important, ja que s'han trobat restes d'estris emprats en l'antiguitat per l'elaboració del formatge. L'origen i l'autenticitat d'aquest formatge s'ha mantingut invariable durant molt de temps, ja que el procés d'elaboració no ha canviat perquè s'han mantingut les pràctiques d'elaboració ancestrals.

Per elaborar els Formatges Mahón-Menorca DOP, la marca més coneguda, s'empra llet de vaques de Menorca i un mètode de tradició mil·lenària.

SECTOR DE LA SABATA

El calçat ha estat, sens dubte, la tradició artesana que ha donat a Menorca més rellevància internacional de manera continuada. Una illa de sabaters sustentada en productes estrella als cinc continents com l'avarca o més recentment les Pretty Ballerinas que han ajudat a propulsar les diferents fàbriques de renom repartides per tot el seu petit territori.

Una aposta pel made in Menorca d'artesans i fabricants de la qual resulta hereva l'Associació de Fabricants de Calçat de Menorca, constituïda fa 35 anys i formada en l'actualitat per una trentena d'empreses.

El seu objectiu ha estat mantenir la presència del sector a Menorca, promoure la innovació tecnològica i la recerca de nous mercats, l'organització de la participació en fires, juntament amb la millora de la formació d'empresaris i treballadors del sector.

SECTOR PESQUER

La pesca a Menorca (a causa de la seva situació geogràfica) presenta unes característiques socioeconòmiques i tècniques molt particulars.

La major part de l'activitat pesquera a Menorca es realitza en aigües pròximes a l'illa i té com a únic mercat el local.

Els tres ports base de Menorca estan situats a Ciutadella, Maó i Fornells i es dediquen principalment a l'arrossegament de fons i arts menors.

La flota pesquera de l'illa opera bàsicament amb barques petites (la gamba vermella és la principal espècie comercial en la pesca d'arrossegament).

Les arts menors generalment romanen fixes en el fons de la mar per efectuar la pesca (la principal espècie és la llagosta vermella).

Les espècies més comunes a Menorca són: l'anfós, el cap-roig, el moll, la rajada, el pop, el calamar i la sípia.

SECTOR ARTESÀ

Menorca supera ja les 300 persones inscrites al registre d'artesans, en més de cent oficis artesans que conformen aquesta illa.

La importància que té aquest sector es reflecteix a través dels diferents petits tallers que trobem per tota l'illa i la seva participació en fires i comerços. Alguns dels principals oficis artesanals que hi ha a Menorca són: picapedrer, joier, ceramista, mestre d'aixa, etc.

L'any 2005 es va produir el llançament de la marca de garantia Artesana de Menorca, que avui en dia és un bon medi per la seva promoció i divulgació i també per distingir els artesans professionals.

SECTOR TURISME

La naturalesa de Menorca és un dels principals atractius per a aquelles persones que planegen les seves vacances.

Els motius principals pels quals Menorca és visitada pels turistes són: la seva naturalesa (platges, coves, poblats talaiòtics, Camí de Cavalls, etc.) i les diverses activitats que es poden dur a terme. L'illa ofereix un munt de possibilitats amb les quals divertir-se. També la reserva de marina de Menorca és un món per descobrir.

Contaminació a la Mediterrànea

Adrià Mesquida Casalí
Yvana Muñoz Borja

El mar Mediterrani s'està convertint en una perillosa trampa de plàstic i està assolint nivells rècord de contaminació per microplàstics, la qual cosa ja es considera una amenaça per a les espècies marines i per a la salut humana.

Podem xerrar de molts tipus de contaminació, però els més importants són:

QUÍMICA

Aquest tipus de contaminació la trobem per la intervenció d'un agent extern que causa transformacions en els éssers vius, a terra, aire i planeta en general. La contaminació pels plàstics seria considerada química.

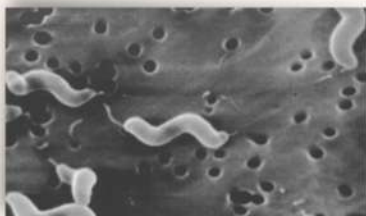
TÈRMICA

La contaminació tèrmica és un procés que modifica la temperatura mediambiental de manera perjudicial. A causa de l'escalfament global, l'aigua de les costes del mediterrani ha incrementat la seva temperatura mitjana en 2°C. A la llarga pot tenir conseqüències perjudicials per a la vida de les espècies marines i la posidònia.

ACÚSTICA

S'entén com a contaminació acústica la presència a l'ambient de sorolls o vibracions, que poden afectar el normal desenvolupament de les espècies en l'ecosistema. Algunes espècies varien les seves rutines de vida a causa d'aquest efecte.

MICROBIOLÒGICA

Es refereix a la introducció involuntària o no intencionada de microorganismes infecciosos com els bacteris, llevats, floridures, fongs, virus, prions, protozous o de les seves toxines o subproductes.

PROJECTE PER LA MAR VIVA

Per la Mar Viva és una petita associació, fundada el 2017, després d'anys de recerca i observació de la quantitat de plàstics que acaba al port de Ciutadella i al litoral menorquí. El seu fundador, Carlos Salord, un fisioterapeuta local, s'ha mobilitzat per promoure aquesta organització sense ànim de lucre després d'anys veient la indiferència per canviar la situació.

Per la Mar Viva, té l'objectiu de conscienciar les administracions públiques, empreses, organitzacions privades, col·lectius i persones físiques per reduir qualsevol vessament d'escombraries a les aigües de Menorca mitjançant una excel·lent gestió dels residus i contribuir així a la reducció dels plàstics trobats al mar i al litoral costaner.

Horaris aproximats

dissabte 6	7:00	Arribada de l'expedició catalana al port de Ciutadella. Recollida i trasllat a l'institut.
	8:00h	Arribada a l'IES Josep Maria Quadrado Presentació a la sala d'actes Berenar de germanor
	10:00h	Allotjament amb les famílies
	11:30h	Recepció municipal oficial al Palau Saura
	12:00h	Itinerari guiat de descoberta de Ciutadella per als participants de l'intercanvi
	13:30h	Finalització de l'itinerari. Activitats amb famílies

diumenge 7	Tot el dia. Activitats amb famílies
-------------------	-------------------------------------

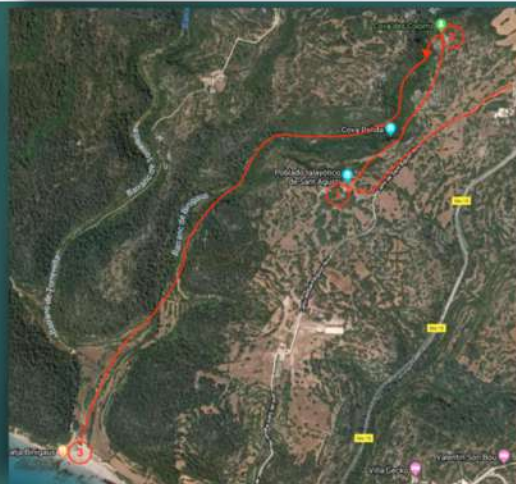
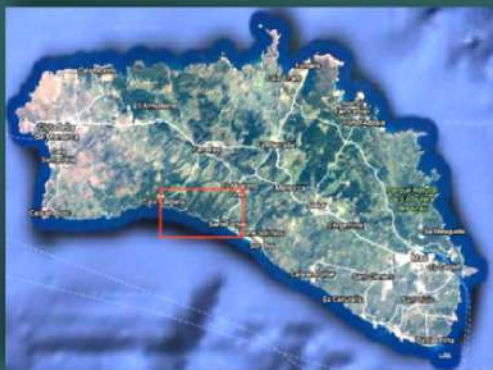
dilluns 8	8:00	Exposició de la sortida i de les activitats que es realitzaran durant el dia
	8:30h	Sortida de Ciutadella, de la plaça des Pins
	9:30h	Recorregut costaner amb caiac fins a la platja Tamarells del Nord
	11:00h	Berenar (preparat per les famílies) a la platja de Sa Torreta
	11:30h	Tornada amb recorregut costaner amb caiac fins a la platja des Grau
	13:00h	Dinar (preparat per les famílies) a la platja des Grau
	15:00h	Visita al parc natural de s'Albufera des Grau - Zona de l'enclusa i Sa Gola
	16:30h	Recollida del pàrquing de la platja des Grau. Tornada amb bus cap a Ciutadella
	17:15h	Arribada a Ciutadella, a la plaça des Pins

dimarts 9	8:00 h	Exposició de la sortida i de les activitats que es realitzaran durant el dia
	9:00 h	Sortida de Ciutadella, de la Plaça des Pins Berenar en arribar a Fornells
	10:00 h	Inici d'activitats nàutiques. Grup 1: Vela lleugera / Grup 2: <i>Windsurf</i>
	14:00h	Dinar (preparat per les famílies)
	15:00h	Senderisme pel Camí de Cavalls: Fornells - Cap de Cavalleria (10 Km)
	17:00h	Visita al far de Cavalleria i a l'antic port romà de Sa Nitja
	18:00h	Tornada amb bus a Ciutadella

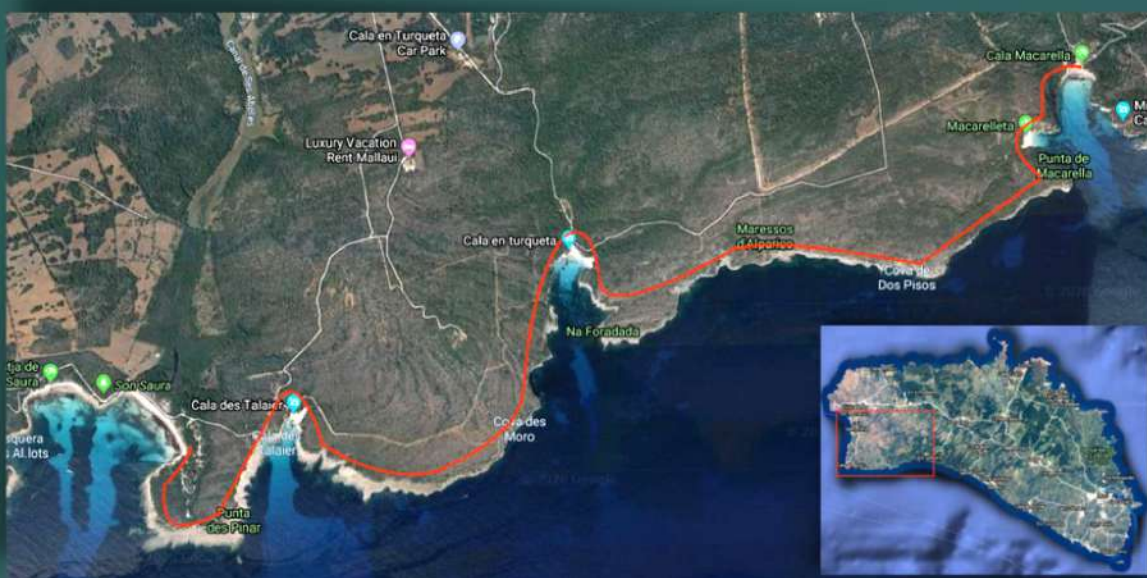

dimecres 10	8:00 h	Exposició de la sortida i de les activitats que es realitzaran durant el dia
	8:30 h	Sortida de Ciutadella, de la Plaça des Pins. Arribada a les 9.00 h a Fornells
	9:00 h	Berenar (preparat per les famílies)
	9:30h	Inici d'activitats nàutiques (últim dia). Grup 1: <i>Windsurf</i> / Grup 2: Vela lleugera
	14:00h	Acabament d'activitats nàutiques Dinar (preparat per les famílies) i temps de lleure
	15:00h	Visita a la Torre de Fornells. Bereneta (preparada per les famílies) durant l'activitat
	17:00h	Tornada amb bus a Ciutadella

dijous 11	8:00 h	Exposició de la sortida i de les activitats que es realitzaran durant el dia
	8:30 h	Sortida de Ciutadella, de la plaça des Pins. (Arribada a les 9.00 h al poblat)
	9:00 h	Visita i exposició al poblat talaiòtic de Sant Agustí
	10:00h	Visita i exposició a la Cova des Coloms
	11:30h	Arribada a la platja de Binigaus Berenar (preparat per les famílies) a la platja
	12:00h	Inici de la ruta sud: Binigaus - Cala Escorxada - Cala Fustam - Cala Trebalúger
	14:00h	Dinar (preparat per les famílies) i temps de lleure
	15:30h	Continuació de la ruta: Cala Trebalúger - Cala Mitjana - Cala Galdana - Macarella
	17:30h	Arribada a la Cala Macarella. Temps de lleure i jocs populars
	19:00h	Bereneta i preparació del bivac
	21:00h	Taller d'observació d'estels a la platja
	22:00h	Sopar de germanor al Bar Susí (Macarella), vetllada i descans

divendres 12	9:00 h	Diana i desmuntar bivac
	10:00h	Berenar de germanor al Bar Susi (Macarella)
	10:30 h	Inici de la ruta sud (2n dia): Macarella - Macarelleta - Cala Turqueta - Es Talaier - Son Saura Arribada a la platja de Son Saura. Taller de busseig amb tub. Temps de lleure
	13:30h	Sortida amb bus cap a Ciutadella Dinar a casa
	21:00h	Festa de comiat Actuacions Sopar Ball final fins a les 24:00 h aproximadament Recollida i tothom cap a casa

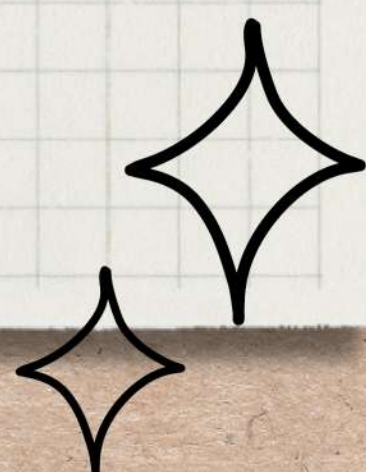
dissabte 13	8:30h	Trobada a l'estació marítima Comiat i embarcament de l'expedició catalana
	10:00h	Sortida del ferri cap a Barcelona

LES CRÒNIQUES

ESTADA AL PONT DE SUERT

del 18 a 24 de març de 2023

Ja som a Pont!

El dissabte 18 de març hi va haver un enrenou inusual pels carrers de Ciutadella ja de ben prest. Es van mobilitzar vuitanta famílies per tal de fer arribar els allots i les allotes que formaven part dels intercanvis de Velo-Bici (amb Santa Coloma de Farners, a Girona) i Pirena-Thalassa (amb El Pont de Suert, tocant els Pirineus) fins a l'estació portuària, amb les maletes i les velos de qui anava a vogar. Maletes ben plenes de tot per a la intensa setmana que ens espera. I també d'il·lusió, nervis i ganes de partir. Després d'un parell d'hores intenses, l'operació embarcament/acomiadament va estar aclarida. Vam deixar algunes mares i pares amb el cor estret, però feliços de veure partir una tropa tan entusiasta.

Ja al vaixell, vam colonitzar una sala de butaques durant deu hores. Vam compartir música (a un volum una mica per sobre del recomanable), converses i xafardejos, jocs de cartes, xubecs interromputs (recordau el que he dit de la música!) i moltes coses més. Misteriosament, no gaires passatgers es van apropar a la nostra àrea! Vam arribar al port de Barcelona després de 10 hores de navegació plàcida i després d'un ràpid transbordament cap al bus. Als integrants de l'expedició Pirena-Thalassa ens esperava un llarg trajecte fins al Pont de Suert.

Una hora després de sortir del port ens vam aturar a l'estació de servei de La Panadella per sopar i estirar les cames. Eren passades les deu de la nit i encara hi faltaven més de dues hores de trajecte. Val a dir que el trajecte es va fer curt, ja que va ser ben amenitzat pel sector "cantaire", que no sabem com no va perdre la veu. Entre "reguetón" i "reguetón" vam arribar a l'institut del Pont de Suert a quarts d'una, com diuen aquí, on ens esperaven les famílies i les parelles d'acollida. Després de setmanes de converses a Instagram i altres mitjans, va arribar l'hora de conèixer-se en persona. Va ser el moment d'abraçades, de mirades de complicitat i de converses entretallades. Es van viure moments d'eufòria molt intensos, segur que fruit de les emocions acumulades durant tantes hores d'espera. Com que era molt tard, allà mateix ens vam acomiadar i vam marxar a descansar.

Diumenge en família

El diumenge ha estat un dia familiar per conèixer el poble, els costums... i alguns/es han aprofitat per anar a veure el Barça-Madrid a la seu de la penya barcelonista local. Segur que ja us ho han explicat! Avui comença "es trull" amb gimcana, excursió i altres activitats que ens tenen preparades. Segur que xalarem!

DILLUNS, 20 DE MARÇ DE 2023

Primer dia d'activitats

Després de la jornada familiar del diumenge, avui dilluns ens hem trobat a les 9.00 h a l'institut del Pont de Suert, on n'Albert, el professor organitzador de l'activitat, ens ha explicat la planificació del dia i hem pogut conèixer l'institut per dins i descobrir la benvinguda que ens havien preparat a l'entrada: un arbre amb els noms de tot l'alumnat menorquí que participa en l'intercanvi. Dissabte era molt tard quan vam arribar...

L'alumnat de 3r d'ESO B ha preparat una gimcana pel poble, amb proves per conèixer la vida i els costums de la comarca (la història, les tradicions, els esports, etc.) i tota la resta d'alumnat participant s'ha organitzat en petits grups per anar-les completant.

Dues hores després ens hem retrobat al centre per berenar i agafar forces per la primera ruta de senderisme de l'intercanvi: una ruta circular del Pont de Suert al Pont de Suert, passant pel Serrat de la Gessera, a tocar de la població. Han estat poc més de tres hores de caminada, aproximadament, pujant i baixant pendents pronunciades entre boscos de pins i noguers i prats verds, amb un recorregut de 8,9 km i un desnivell de 500 m. Les cames quasi han fet figa, però l'espectacle visual del paisatge ha valgut la pena.

En arribar, ens hem acomiadat de les activitats fins demà. Està previst que visitem el I monestir romànic de Taüll, el Parc Nacional d'Aigüestortes i l'Estany de Sant Maurici. Serà una jornada intensiva fins ben entrada la tarda! Avui capvespre, l'alumnat ha fet vida amb les parelles d'acollida i les famílies. Han anat a jugar a futbol, a patinar sobre gel... Sembla que tothom fa una bona xalada!

Demà, més!

DIMARTS, 21 DE MARÇ DE 2023

Visita a Taüll

Aquest dimarts seguim amb les activitats a la muntanya. Com és habitual a l'institut "de Pont", com en diuen aquí, ens hem trobat a les 9.00 h al centre (aquí la jornada lectiva és de 9:00 h a 15:00 h cada dia) i ens hem repartit en dos autocars. Per raons logístiques no hem pogut fer les activitats previstes tots junts i hem hagut de fer dos grups.

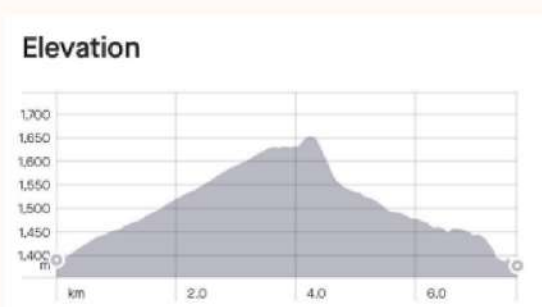
Mentre un grup feia la visita al Parc Nacional d'Aigüestortes, l'altre visitava les esglésies romàniques de Taüll, Sant Climent i Santa Maria. Després de dinar, al migdia, hem canviat el torn de les activitats. A les 18:30 h hem arribat al Pont de Suert.

Durant la visita a les esglésies romàniques, hem pogut gaudir de les explicacions de n'Anna, una guia experta en el tema, que ens ha explicat l'origen, la història i les característiques del recinte i les pintures murals de l'interior, que són al Museu d'Història de Catalunya. El muntatge visual i musical que recrea com eren els frescos originals amb una projecció directament sobre les parets ha deixat tothom impressionat.

La visita del Parc Nacional d'Aigüestortes ha consistit en un recorregut de poc més de 8 km al voltant del riu Sant Nicolau pel Camí dels Enamorats. Hem caminat unes tres hores i hem arribat a l'Estany de Llebre, on hem fet breus parades per explicar-nos diferents coses sobre la neu, les allaus, la flora i la fauna de la zona i d'altres aspectes històrics d'interès.

Tot plegat ha estat un dia ben aprofitat! Dimecres comencen les sessions d'esquí, de neu i... de calor! Veritablement ens està fent un temps primaveral.

A veure si hi ha prou neu per poder fer les activitats!

DIMECRES, 22 DE MARÇ

Tothom a esquiar!

Aquest dimecres per fi ha arribat el plat fort del viatge d'intercanvi: l'esquiada.

Ens hem trobat, com ja és habitual, a les nou del matí a l'institut del Pont de Suert, des d'on hem sortit com una expedició cap a l'estació d'esquí Boí-Taüll juntament amb l'alumnat de 1r, 2n, 3r i 4t d'ESO. És costum del centre fer activitats conjuntes d'esquí diversos dies escolars durant la coneguda "setmana blanca".

Un cop a l'estació, ens hem provat les botes, ens hem ajustat els esquís i ens hem provat el casc reglamentari per anar cap a peu de pistes. Aquí ens esperaven els monitors que han fet exercicis inicials de coneixement del medi (conèixer les peculiaritats del material, aprendre a desplaçar-se, saber com s'ha de frenar...) per després anar a fer exercicis a la pista inicial. L'alumnat amb més valentia tot d'una ha tingut prou coratge per tastar les pistes blaves i ha volgut pujar amb els remuntadors cap als punts més alts de l'estació. L'alumnat més previngut, en canvi, s'ha estimat més acabar d'aprendre a millorar la tècnica.

Cap allà les 13:30 h ha acabat l'activitat i hem anat a cercar les sabates per llevar-nos les pesades botes que ens han fet caminar com un "robocop".

Hem sortit de l'estació a les 14:00 h amb la resta d'alumnes del centre i hem tornat a l'institut perquè a les 15:00 h surten els busos escolars "de Pont". Per sort, tothom s'ha pogut endur tot el material que ha emprat i demà es podrà aprofitar molt més el matí, ja que no caldrà tornar a provar i ajustar les botes.

Un cop hem arribat al poble, l'alumnat ha partit a casa de les seves parelles per fer un poc més de vida familiar. Demà dijous, segona i última jornada d'esquí. Segurament serà molt interessant, com la d'avui, dimecres.

DIJOUS, 23 DE MARÇ

Tornem-hi !

Avui ja és dijous i ja hi queda poc per acabar l'estada d'intercanvi al Pont de Suert. Per tant, és qüestió d'aprofitar la jornada d'avui, segon i últim dia d'esquí.

Hem arribat a l'estació d'esquí de ben prest i abans de les 10:00 h ja teníem les botes posades. Com que fins a les 11:30 h no començavem les classes, hem tingut temps de provar el que s'havia après ahir i de fer baixada lliure per les pistes verdes d'iniciació.

Quan ha estat l'hora, s'han tornat a formar els grups amb el monitor i hem fet la segona classe. La gent més espavilada amb els esquís ha tingut opció de provar les pistes blaves, una miqueta més complicades que les verdes, i fins i tot algú s'ha colat a les vermelles. Una gran experiència!

Cal destacar que a cap de les dues jornades a pistes no hi ha hagut cap incidència sanitària important amb l'alumnat. Qualque butllofa o cop sense importància, sí que hi és, però no afecta la vida quotidiana.

Al final del matí, tothom somrient. (Bé... no tothom... a algú no li ha acabat de fer això dels esquís!).

Acabada l'activitat hem tornat el material de lloguer i de forma increïble no hi ha faltat res! Hem pujat a l'autocar i hem anat fins a l'Institut.

L'alumnat de Ciutadella ha partit a casa de les seves parelles amb moltes ganes de fer les activitats que l'alumnat de 3r d'ESO del Pont de Suert els ha preparat per demà matí.

Açò ja està cuit...

Escrivim aquesta crònica un parell de dies després d'haver tornat a casa, després d'haver descansat i fent memòria de les emocions viscudes. Ha estat una setmana intensa, plegada d'activitats, d'anècdotes i de convivència familiar. És moment de fer memòria de tan bons moments viscuts!

El divendres matí ens vam trobar a l'institut a les 9:00 h, com era habitual, però aquest cop amb les maletes ja preparades per al retorn a casa perquè havíem de sortir directament cap a Barcelona un cop acabada la jornada multiesportiva que ens havia preparat un grup d'alumnes de 3r d'ESO de l'institut del Pont de Suert.

Ens vam dividir en grups i vam passar per diferents zones de l'institut i pel seu voltant per poder practicar durant uns 30 minuts un esport diferent: bàsquet i escalada en el pati exterior, ping-pong en el gimnàs, disc-golf en el camp de golf (un esport nou que consisteix a encistellar un disc volador o frisbee en una gran cistella metàl·lica) o futbol i "pichi" amb bat de beisbol al camp de futbol municipal.

A les 11:00 h del matí vam parar per fer una pausa, berenar i agafar forces. Vam acabar a les 14:00 h aproximadament, l'hora exacta per poder gaudir del dinar organitzat per les famílies de l'alumnat d'acollida a l'entrada de l'institut. Va ser el moment de fer els discursos d'agraïment i de comiat per part de les dues comitatives de l'intercanvi (El Pont de Suert i Ciutadella) i de desitjar que la propera estada a Menorca sigui tan profitosa com la viscuda al Pirineu catalanoaragonès

Eren prop de les 15:30 h quan el bus que ens havia de portar al port de Barcelona s'omplia d'alumnat ciutadellenc (i un des Mercadal) després del comiat dels companys i de les companyes d'acollida i de les seves famílies. Va caure alguna llàgrima i en qualche moment es va témer per una crescuda sobtada del riu Noguera Ribagorçana per aquest efecte, però al final no va ser necessari cridar els bombers.

El viatge de tornada a Barcelona se'ns va fer curt, segurament pel cansament i per la relaxació d'haver fet la feina. Aquest cop no vam fer cap aturada a mig camí i vam arribar a la terminal portuària amb prou antelació perquè uns quants poguéssim anar a passejar pel passeig de La Rambla.

Dins el vaixell Abel Matutes ens vam retrobar amb l'expedició del Velo-Bici i vam poder compartir amb els companys i les companyes les experiències de la setmana mentre per sopar ens menjàvem tot el que ens havien preparat les famílies. L'hora límit que s'havia marcat per anar cap als camarots i dormir era les 22:30 h, tot i que l'alumnat (la majoria) va tenir corda fins ben entrada la mitjanit i va obligar el professorat acompanyant a fer "hores extres" pels passadissos. Finalment, la cosa es va acabar tranquil·litant i vam poder dormir una estona.

Poc més de les 6:00 h del matí ja ens van avisar que arribàvem a port. Al cap d'una estona ens vam retrobar amb les nostres famílies i vam posar punt i final a aquesta gran aventura pel Pirineu lleidatà. Molts i moltes ja compten els dies que resten per rebre la seva parella a casa i poder gaudir de la nostra tan estimada Menorca.

Tothom està preparat per tornar-hi?

Amb la col·laboració de

CONSELL INSULAR
DE MENORCA

AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

